

SZKOLENIE KIEROWCÓW-KONSERWATORÓW SPRZĘTU RATOWNICZEGO OSP

TEMAT 1:

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

autor: Wojciech Żebrowski

MATERIAŁ NAUCZANIA

- Postanowienia kodeksu drogowego w odniesieniu do samochodów uprzywilejowanych;
- Zasady jazdy w kolumnie;
- Uprawnienia kierowcy.

Czas: 1T

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Pojazd uprzywilejowany

Pojazd uprzywilejowany to pojazd wysyłający:

- **sygnały świetlne** w postaci niebieskich świateł błyskowych,
- **sygnały dźwiękowe** o zmiennym tonie,
- jadący z **włączonymi światłami mijania lub drogowymi**.

Powyższe warunki muszą być spełnione jednocześnie.

Definicja ta obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Oznakowanie pojazdów samochodowych i sprzętu pływającego

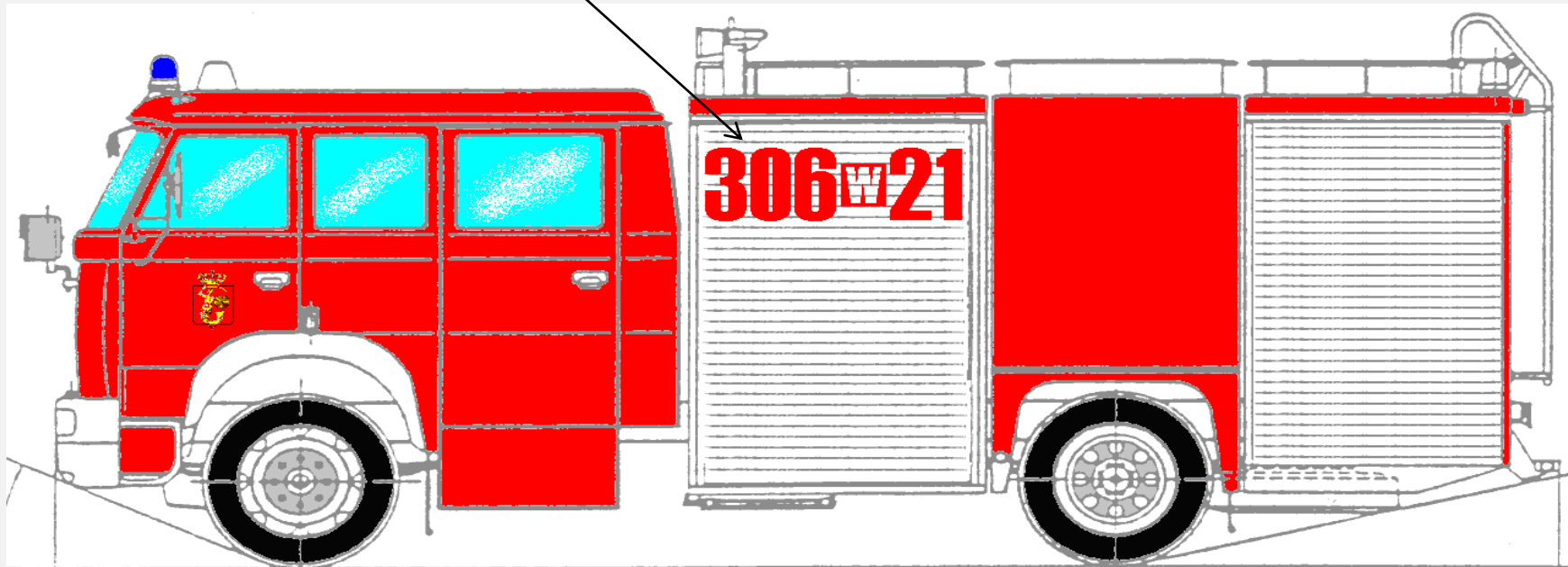
Numery umieszczone na nadwoziu pojazdu samochodowego oraz na sprzęcie pływającym zwane „numerami operacyjnymi”, mają za zadanie usprawnienie kierowania i prowadzenia działań ratowniczych, poprzez przekazanie uczestnikom tych działań istotnych informacji o przynależności pojazdu lub sprzętu pływającego do jednostki ochrony przeciwpożarowej, jego rodzaju oraz o kryptonimie radiowym.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Samochód pożarniczy prawidłowo oznakowany numerami operacyjnymi

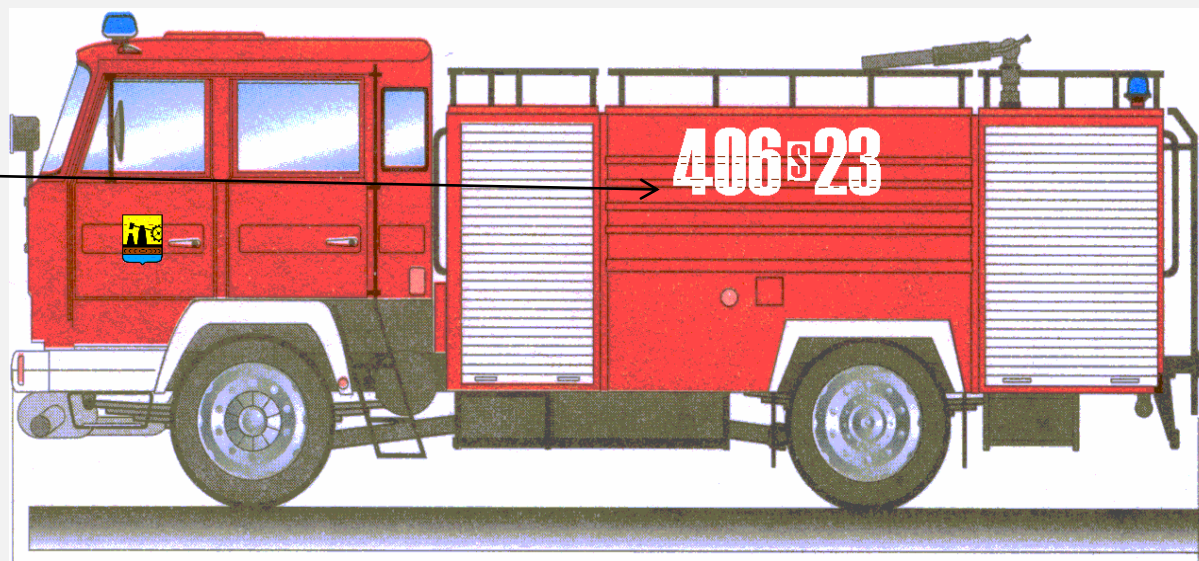
numer operacyjny
na płaszczyźnie
bocznej nadwozia

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Samochód pożarniczy prawidłowo oznakowany numerami operacyjnymi

numer operacyjny na
płaszczyźnie bocznej
nadwozia

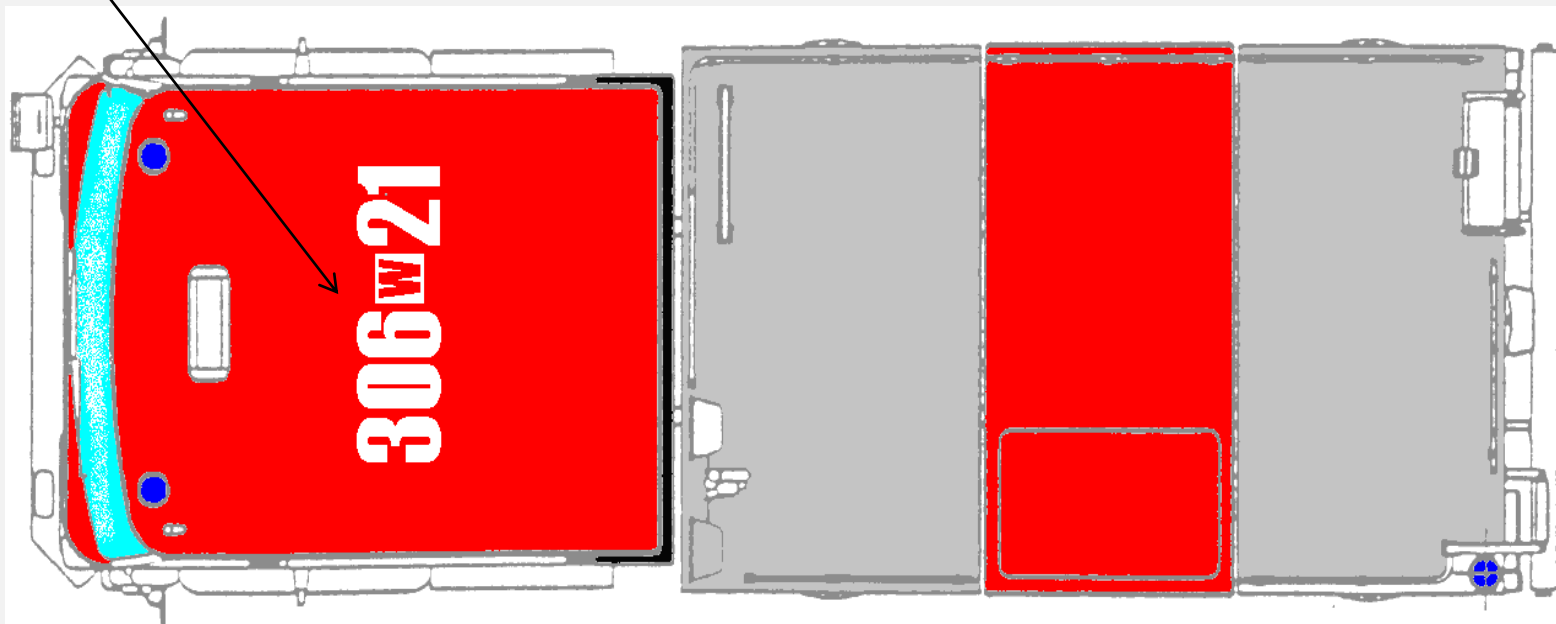

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Samochód pożarniczy prawidłowo oznakowany numerami operacyjnymi

numer operacyjny
umieszczony na
dachu

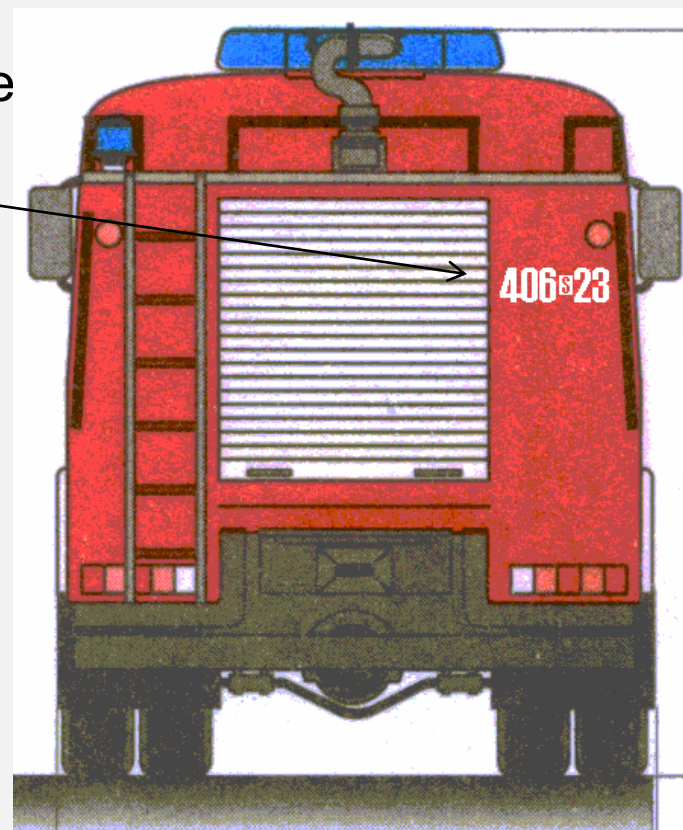
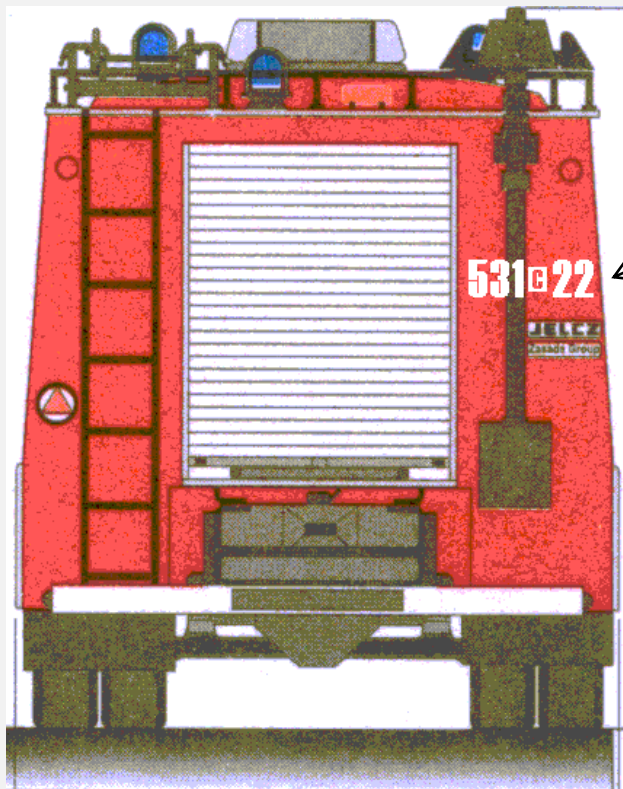

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Samochód pożarniczy prawidłowo oznakowany numerami operacyjnymi

numer operacyjny
umieszczony na
tylnej płaszczyźnie
nadwozia

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Przyczepa gaśnicza prawidłowo oznakowana numerem operacyjnym

numer operacyjny na
płaszczyźnie bocznej
przyczepy

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Samochód operacyjny prawidłowo oznakowany numerami operacyjnymi

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Kto może być kierowcą w OSP ?

Uprawnienie do kierowania pojazdem uprzywilejowanym może otrzymać osoba która:

- ukończyła 21 lat i nie przekroczyła 65 roku życia,
- uzyskała wykształcenie co najmniej podstawowe (dotychczasowy system ośmioklasowy) lub gimnazjalne,
- posiada prawo jazdy wymaganej kategorii C, C + E,
- posiada zaświadczenie potwierdzające zatrudnienie bądź przydział do kierowania pojazdem OSP,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Kto może być kierowcą w OSP ? c.d.

- spełnia odpowiednie warunki zdrowotne pozwalające na podjęcie społecznej służby ratowniczej,
- przejdzie badania psychologiczne z wynikiem pomyślnym,
- uzyska wymagane przeszkolenie pożarnicze.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Do podstawowych obowiązków kierowcy zaliczamy:

- dbanie o powierzony jednostce sprzęt i wyposażenie techniczne,
- sprawdzenie stanu technicznego powierzonego sprzętu, prowadzenie obsługi codziennej i okresowej sprzętu silnikowego, utrzymywanie go w stanie gotowości bojowej, a po użyciu (akcja, ćwiczenia) doprowadzenie do ponownej gotowości bojowej,
- niezwłoczne przybycie na sygnał alarmu do wyznaczonego miejsca,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Podstawowe obowiązki kierowcy c.d.:

- prowadzenie niezbędnej dokumentacji eksploatacji urządzeń,
- prowadzenie pojazdu i obsługa urządzeń technicznych podczas akcji ratowniczych i ćwiczeń,
- przestrzeganie zasad i przepisów bhp,
- poddanie się okresowym badaniom lekarskim (do 55 lat – co 5 lat, powyżej 55 lat – co 2 lata),
- poddanie się okresowym badaniami psychologicznym (co 5 lat lub doraźnie jeżeli występują ku temu przesłanki),
- wykonywanie rozkazów i poleceń dowódców oraz przestrzeganie wymaganej dyscypliny.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Uprawnienia kierowcy OSP to:

- zapewnienie badań lekarskich i psychologicznych dopuszczających do pełnienia społecznej służby strażackiej i prowadzenia pojazdów uprzywilejowanych,
- zapewnienie niezbędnych środków ochrony osobistej,
- wypłacanie ustalonego ekwiwalentu pieniężnego za udział w akcjach i ćwiczeniach,
- ochrona prawna w czasie wykonywania zadań i obowiązków ratownika OSP,
- świadczenia odszkodowawcze z tytułu wypadku w czasie pełnienia obowiązków służbowych,
- ubezpieczenie od wypadków zaistniałych w czasie wykonywania zadań statutowych.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Ratownik, będący kierowcą samochodu pożarniczego lub uprawniony do prowadzenia innego środka transportu jest ponadto odpowiedzialny za:

- sprawność powierzonego mu środka transportu,
- zachowanie niezbędnej ostrożności w czasie jazdy do akcji oraz podczas innych wyjazdów,
- obsługę w czasie akcji środka transportu i zainstalowanych w nim urządzeń w sposób zapewniający sprawne wykonanie zadania oraz bezpieczeństwo ratowników,
- doprowadzenie środka transportu i jego urządzeń po powrocie do akcji do ponownej sprawności,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Ratownik, będący kierowcą samochodu pożarniczego lub uprawniony do prowadzenia innego środka transportu jest ponadto odpowiedzialny za c.d.:

- utrzymanie powierzonego środka transportu w należytej sprawności i konserwacji,
- zgłaszanie naczelnikowi OSP upływu terminu ważności dokumentów dopuszczających sprzęt do użytkowania.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Obowiązki kierowcy po ogłoszeniu alarmu:

- przerwać wszelkie wykonywane czynności,
- wyłączyć pracujące urządzenia i maszyny, jeżeli miałyby pozostać bez nadzoru,
- najkrótszą drogą niezwłocznie udać się do strażnicy bądź wyznaczonego miejsca zbiórki.

Odjazd następuje tylko na wyraźne polecenie dowódcy zastępu po podaniu miejsca docelowego, ewentualnie trasy przejazdu i hasła -

Odjazd!

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Czas alarmowego wyjazdu został określony wskaźnikami operacyjnymi i nie powinien on przekraczać:

- dla jednostek gaśniczych kat. I – III do 5 minut,
- dla jednostek operacyjno-technicznych kat. IV do 10 minut,
- dla jednostek specjalnych złożonych z wolontariuszy czas określony w odrębnych regulaminach, co warunkowane jest często koniecznością zabrania dodatkowego niezbędnego dla danego rodzaju akcji oprzyrządowania.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Zasady poruszania się pojazdem uprzywilejowanym:

- warunkiem uprzywilejowania jest posiadanie sprawnych dwóch sygnałów (akustycznego i świetlnego), które muszą być uruchomione,
- podczas jazdy muszą być włączone także światła mijania lub drogowe,
- poruszać musimy się z **prędkością bezpieczną, a więc taką, która zapewnia panowanie nad pojazdem, w takich warunkach, w jakich ruch się odbywa,**
- dowódca zastępu nie może wymuszać jazdy szybszej, może natomiast nakazać jazdę wolniejszą i ostrożniejszą.

Zasady jazdy w kolumnie

- liczba pojazdów w kolumnie nie może przekraczać 20, a jeżeli kolumna składa się wyłącznie z samochodów osobowych – 30 pojazdów,
- w kolumnie tworzonej doraźnie z jednostek zdążających na miejsce zdarzenia szybkość jazdy reguluje pierwszy pojazd i nie wolno wyprzedzać się wzajemnie,
- w każdym pojeździe wyznacza się dowódcę pojazdu, którym może też być jego kierowca,

Zasady jazdy w kolumnie

- kierownik jednostki zarządzającej przejazd wyznacza dowódcę kolumny, a jeżeli kolumna składa się co najmniej z 10 pojazdów dodatkowo:
 - **kierunkowego** – poruszającego się w pierwszym pojeździe kolumny, odpowiedzialnego za utrzymanie wyznaczonej trasy oraz prędkości pojazdu,
 - **zamykającego** – poruszającego się w ostatnim pojeździe kolumny, odpowiedzialnego za utrzymanie dyscypliny w kolumnie, organizację środków bezpieczeństwa wymaganych w czasie postoju, informującego także o ewentualnych uszkodzeniach pojazdów i ich miejsc postoju,

Zasady jazdy w kolumnie

- przyjmuje się zasadę, że odległość między pojazdami powinna wynosić w metrach proporcjonalnie tyle, jaka jest szybkość jazdy, **prędkość 40 km/h ~ odległość 40m**
- ponieważ auta jadące na końcu kolumny muszą osiągać większe szybkości niż jadące na czele, wskazane jest takie sformowanie kolumny, by wolniejsze pojazdy znalazły się na jej początku,
- jeżeli kolumna pojazdów pokonać musi dłuższą trasę konieczne jest zarządzanie 10 minutowych postojów co godzinę jazdy.

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

Specyficzne warunki jazdy podczas akcji ratowniczych:

➤ jazda z przyczepą ze sprzętem specjalnym:

- masa całkowita przyczepy ciągniętej przez samochód osobowy, ciężarowy o masie całkowitej nie przekraczającej 3,5t lub autobus – nie może przekraczać masy całkowitej pojazdu ciągnącego,
- rzeczywista masa całkowita przyczepy ciągniętej przez samochód ciężarowy o masie całkowitej powyżej 3,5 tony – nie może przekraczać masy całkowitej tego pojazdu powiększonej o 40%,
- przyczepa musi być prowadzona przez pojazd ciągnący na połączeniu sztywnym, w sposób wykluczający odłączenie się w czasie jazdy,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

- przyczepa musi być odpowiednio oświetlona,
- szybkość pojazdu powinna zostać ograniczona do 60 km/h poza obszarem zabudowanym i 30km/h na obszarze zabudowanym,
- **zagrożenia podczas akcji przeciwpowodziowych:**
 - wybieramy przeprawy przez tereny zagrożone, które nie stwarzałyby dodatkowego zagrożenia dla pojazdu ratowniczego i jego załogi,
 - przed wjazdem musi być sprawdzony stan techniczny (wytrzymałość i możliwość przejazdu) uszkodzonych mostów, wiaduktów, wałów, grobli itp.,
 - drogi dojazdowe muszą być tak wybrane, by nie nastąpiło nagłe odcięcie dróg odwrotu przez wzbierające wody lub ewentualne zniszczenia budowli,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

- w miejscach przeprawy o szczególnym zagrożeniu przejazd następnego pojazdu może nastąpić, gdy poprzednik osiągnął miejsce bezpieczne,
- zamki drzwi nie mogą być zabezpieczone, szyby muszą być opuszczone, jeśli występują możliwości załoga powinna mieć założone kamizelki ratunkowe,

➤ **technika jazdy na miękkich drogach gruntowych:**

przed wjechaniem warto sprawdzić czy nie grozi nam ugrzęźnięcie i ewentualnie poszukać innej drogi,

pojazd powinien być prowadzony płynnie, bez gwałtownych ruchów kierownicą, przyspieszania i hamowania,

w przypadku ugrzęźnięcia, lub gdy koła obracają się w miejscu należy przerwać wszelkie manewry; załoga musi być przygotowana na konieczność udzielania pomocy przez podkładanie pod koła twardych materiałów,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

- jeśli zachodzi potrzeba skorzystać z pomocy innego pojazdu lub z wyciągarki nie wolno przebywać w polu zakreślonym promieniem odpowiadającym długości liny,
 - wyciągarki samochodowe powinny być uruchamiane płynnie, bez gwałtownej zmiany szybkości obrotów bębna,
- **technika jazdy w górach:**
- jazda powinna być płynna, bez gwałtownych manewrów,
 - zjeżdżając utrzymujemy tą samą prędkość z jaką wzniesienie pokonywaliśmy,
 - podczas jazdy z góry nie wolno wyłączać sprzęgła,
 - zjeżdżając z ze stromej i długiej góry hamujemy silnikiem, traktując hamulce tylko jako element pomocniczy,
 - zimą trzeba być przygotowanym na konieczność założenia na koła łańcuchów,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

➤ technika jazdy w zabudowie miejskiej:

- w miastach dojazd do wielu obiektów może być utrudniony przez stojące wokół samochody czy też szykany blokujące wjazd w wydzieloną strefę (zwrócić musimy uwagę czy nie da się ich usunąć, niekiedy położyć),
- być może skorzystać trzeba będzie z dróg alternatywnych takich jak chodniki, ścieżki rowerowe i promenady dla pieszych, czy też trawników,
- zawsze rozpoznać musimy czy teren nie jest zbyt grząski (np. trawniki), czy nie ulegnie niepotrzebnemu zniszczeniu (być może jest inny w miarę dogodny dojazd),
- korzystając ze wspomnianych dróg zawsze zwrócić musimy uwagę czy nie stwarzamy zagrożenia dla ich użytkowników; teren powinien zostać wówczas wyłączony z ruchu i oznakowany,

Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego

- **technika jazdy w zabudowie miejskiej cd.:**
 - niebezpieczne może być manewrowanie pojazdem (np. zmiana miejsca pracy stanowisk bojowych), szczególnie w ciasnej przestrzeni i występującym zadymieniu; tył samochodu musi być kontrolowany, z chwilą włączenia biegu wstecznego powinno zapalić się światło i odezwać się sygnał dźwiękowy (wymagania dla samochodów o masie całkowitej powyżej 3,5 t); jako sygnał świetlny dopuszcza się światło cofania,
 - podczas manewrowania pojazdem kategorycznie nie wolno pozwolić ludziom na jazdę na stopniach lub dachu pojazdu,
 - specyficzną sytuacją jest podawanie środków gaśniczych z samochodu będącego w ruchu, gdy strażak musi zająć miejsce przy działku; jazda nie może być szybka, chociażby ze względów na konieczność operowania prądem gaśniczym i bezpieczeństwo strażaka.

BIBLIOGRAFIA

- Ustawa z dnia 20 czerwca 1977r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1997r. Nr 98, poz.602 z późn. zm.).
- Kodeks drogowy 2006 z komentarzem Adama Jasińskiego, stan prawny na 1 stycznia 2006r., Gazeta Prawna, Warszawa 2006.
- Polska Norma – PN-EN 1846-1:2000. Samochody pożarnicze. Podział i oznaczenie.
- Zarządzenie Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 20 stycznia 2006r.w sprawie gospodarki transportowej w jednostkach organizacyjnych PSP. Dziennik Urzędowy Komendanta Głównego PSP 2006nr 1, poz.1.